

Portret van Heemtuin Freriks, Winterswijk

(Foto: Machteld Klees)

Tekst en foto's: Mario Navis en Frans Frumau

Al in 1865 trokken plantenliefhebbers vanuit Leiden en Amsterdam per koets de verre Achterhoek in. De natuur rond Winterswijk is dan ook uniek voor Nederland. Bekende pioniers waren Jac. P. Thijssen, Mr. Ten Houten en de Winterswijkse meester Meinen. Door hen en vele natuurliefhebbers daarna is de plantengroei goed in kaart gebracht. Veel van deze planten zijn sterk achteruit gegaan. Op kleine schaal zijn veel soorten uit de bijzondere Winterswijkse natuur in Heemtuin Freriks te vinden.

Omstreeks 1980 werd de tuin ingericht, daarna waren er jaren met

ups en downs. Even zag het er zelfs naar uit dat de tuin opgedoekt zou worden. Gelukkig is het zover niet gekomen. Tegenwoordig is er een vaste groep vrijwilligers die zich voor de tuin inzet. Deze groep is in 2011 landelijk benoemd tot Vrijwilligersproject van het Jaar. Als onderdeel van de Stichting Freriks, die momenteel bestaat uit kinderboerderij, heemtuin en streekmuseum wordt er geprobeerd kennis te delen en de tuin te optimaliseren. Ook de kruidentuin en de klassiek ingerichte tuin rond Museum Freriks worden door medewerkers van de heemtuin onderhouden.

De heemtuin is een uitgelezen project om maatschappelijke stage te doen en interesse in de natuur kan nooit genoeg gestimuleerd worden. In de Heemtuin maken de scholieren kennis met de diversiteit van de Winterswijkse natuur. Maar ook het samenwerken en plezier krijgen in tuinieren zorgen ervoor dat deze stages met enthousiasme vervuld worden. Middelbare scholen maken hier graag gebruik van, samen met de kinderboerderij worden per jaar ongeveer 200 scholieren van een stageplek voorzien.

We vinden het belangrijk om een plek te creëren waar iedereen zich thuis kan voelen. Zodoende zijn we ook een samenwerking aangegaan met het Doe-team. Dit is een project voor mensen met uiteenlopende problematiek, die aansluiting met de arbeidsmarkt missen. Voor deze mensen is het belangrijk om weer contact met de maatschappij te krijgen en zich nuttig te voelen. Wekelijks werken zo ongeveer tien mensen in de tuin en op de boerderij. Zo groeien planten én mensen.

In de Heemtuin is een vernieuwingsproces aan de gang. Een belangrijke verandering is de omvorming van een kijktuin naar een actieve belevingstuin. Zeker om

> blaassilene, dalkruid. (Foto's M. Klees)

kinderen en jongeren te bereiken is het belangrijk dat er wat te beleven valt zoals ruiken, proeven en aanraken. Wij proberen dit te stimuleren door het aanleggen van natuurlijke speelaanleidingen, zoals simpelweg een aantal stammen de grond in werken en die als stapblok gebruiken. Het is leuk om te zien hoeveel impact zo iets kleins heeft op jonge bezoekers.

Op 16 maart tijdens de landelijke vrijwilligersdag NL-Doet, gaan we aan de slag om een fruittuin te creëren. Op een graslandje midden in de tuin komen fruitbomen, fruitstruiken en ander lekkers. De reden om dit aan te leggen is om bezoekers meer te betrekken bij de tuin. Wat is er nu lekkerder dan tijdens een tuinwandeling rechtstreeks van de struik te snoepen? Wij zijn erg benieuwd naar het resultaat.

Tijdens NL-Doet gaan we ook onze besheesterberg verfraaien. Enkele jaren geleden hebben wij de heuvel, waarop tal van besdragende struiken groeiden, flink aangepakt, want de struiken waren grote bomen geworden. Afgelopen jaar hebben wij tijdens NL-Doet een deel nieuw ingeplant en dit jaar gaan we deze hoek aantrekkelijker maken voor

jeugdige bezoekers. Tuinkabouters en paddenstoelen gaan deze heuvel opfleuren, zonder afbreuk te doen aan het natuurlijke karakter van deze plek. Het idee erachter is dat de kinderen in dit 'kabouterbos' kabouters gaan kijken. De ouders gaan mee en ontdekken onderweg, door de ligging, de hele tuin.

Vrijwilligers aan het werk.

Bijenstal (foto: M. Klees)

De timmerman van de naastgelegen kinderboerderij heeft mooie informatieborden gemaakt, waarbij hij afvalhout gebruikte. Informatie over de verschillende delen van de tuin is nu goed te bekijken. We kiezen voor afvalhout uit oogpunt van duurzaamheid. Kinderboerderij en heemtuin proberen hier het goede voorbeeld in te geven. Zo vangen we ook een groot deel van ons hemelwater op in een van onze vijvers.

Een kleine rondleiding

In een authentiek stuk oud bos groeit in het voorjaar een tapijt van bosanemonen en speenkruid, maar ook salomonszegel, klaverzuring en dalkruid. Op de erfgrens in het bos wordt een nieuwe takkenwal opgebouwd. Het bos grenst aan onze vlinderstrook met houtwal, waar in de lente veel oranje tipjes vliegen. Bijzonder is ook de aanwezigheid van een bleeksloot, Winterswijk kent een rijke textielgeschiedenis. De gemaakte stoffen werden gespoeld in sloten met helder water en te bleken gelegd op groene grasvelden. Hiernaast ligt een weide die verschaald wordt. Op de graanakkers en de ernaast gelegen akkerstrook groeien ondermeer klaproos, korenbloem, roggelelie en windhalm. In het vak met 'vergeten groenten' groeit ondermeer rammekanaas, pastinaak en snijbiet. Op kleine akkertjes worden oude gewassen verbouwd zoals vlas, huttentut en slaapbol. Winterswijk is immers van oudsher een boerendorp met veel agrarische activiteit. De kikkerpoel is het verblijf van

de groene kikkers. In het voorjaar bloeien er dotters, narcissen, wilde hyacinten en adderwortel. Natuurlijk is er op het terrein een bijenstal, deze ligt in een bloemendriehoek met veel drachtplanten. Momenteel overleggen we met de betrokken bijenvereniging welke activiteiten we rondom het Jaar van de Bij kunnen organiseren.

Daarnaast vind je een kalkheuvel met soorten zoals trilgras of bevertjes, zeepkruid, kranssalie en blaas-silene. Elk jaar wordt er kalk uit de Winterswijkse steengroeve uitgestrooid. Dit jaar gaan we de kalkheuvel aanpassen. Aangezien het een enorme kolos is die veel tijd en energie vraagt van de vrijwilligers, is besloten deze berg tot acceptabele

omvang te laten krimpen. Zowel het onderhoud als de soortenrijkdom zijn lastig in de hand te houden. In het naastgelegen moeras groeit van alles wat: gele lissen, heelblaadjes, kievitsbloemen, daslook, valeriaan. Deze combinatie is spontaan ontstaan, het levert een mooi beeld op en we laten het zo. Het water voor het moeras wordt aangevoerd vanuit de oude gracht die om het terrein van Freriks heen te vinden is. Als je over Winterswijkse flora praat, kom je natuurlijk ook bij de vroegere, uitgestrekte heidevelden terecht. Ook dit laten wij op kleine schaal zien.

Voor de statige villa waar momenteel nog het streekmuseum Freriks is gevestigd, bevindt zich een klassiek ingerichte tuin, strakke vakken door buxus omringd. Naast het museum ligt de kruidentuin, waar ook geplukt mag worden. In het streekmuseum is ondermeer een bijzondere collectie fossielen te zien, gevonden in de Winterswijkse steengroeve.

Website:

www.kinderboerderijfreriks.nl

Zin om eens mee te werken en mee te genieten? Wij werken elke woensdagmorgen van 9.00-12.00 uur in de tuin. Als u handschoenen meeneemt, verzorgen wij de rest. Anmelden bij: Mario Navis (bedrijfsleider) tel. 0543-533535 email: info@kinderboerderijfreriks.nl

Van boven naar beneden: Overzicht in het voorjaar.
Kruidentuin. Entree Museum Freriks.